

NATIONAAL CONGRES BODEMDALING

EEN GOED KLIMAAT VOOR DE AANPAK VAN BODEMDALING

SLAPPE BODEM
sterke samenwerking

NATIONAAL
KENNISPROGRAMMA
BODEMDALING

TOENEMENDE WATERVRAAG BIJ AANPAK BODEMDALING

In landelijk en stedelijk gebied

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

Programma

- 13-14 **Deel 1 → Over de toenemende watervraag en de praktijk**
  - Marjolein Mens, Deltares
  - Tim Pelsma, Waternet
  - Maarten Kuiper, Aveco de Bondt
  - Thuy Do, gemeente Rotterdam
- 14-15 **Deel 2 → Samen in gesprek**

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

Mentimeter

- Ga naar [menti.com](https://www.menti.com)
- Bovenin het scherm staat het nummer

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

De extra watervraag van het veenweidegebied in een warmer klimaat

Marjolein Mens, Joachim Hunink, Roel Melman

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

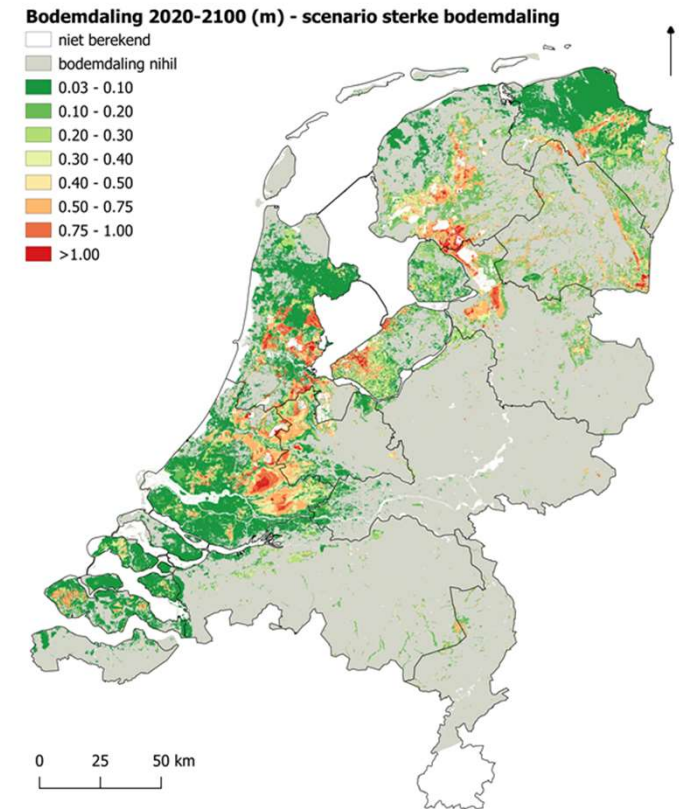
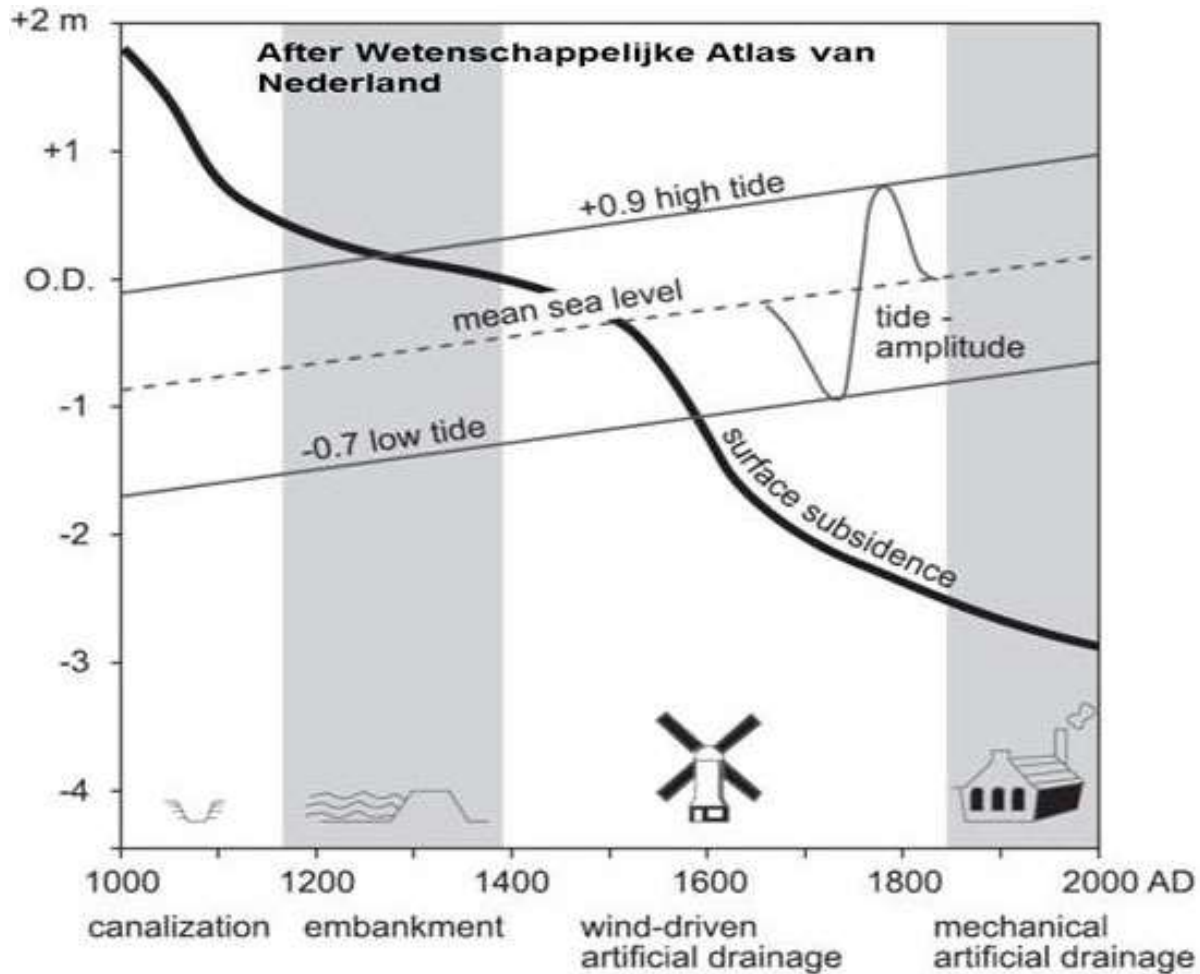
Stellingen

1. Waar wordt de zoetwaterbuffer van het IJsselmeer in de zomer vooral voor benut? Peilbeheer, doorspoeling of beregening?
2. De extra watervraag van het veenweidegebied kan regionaal worden opgevangen door slimmer water op te slaan en te verdelen.

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

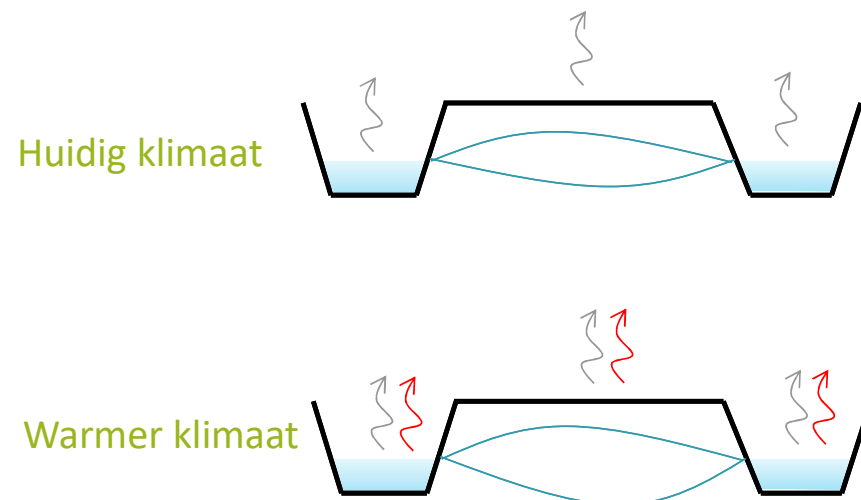
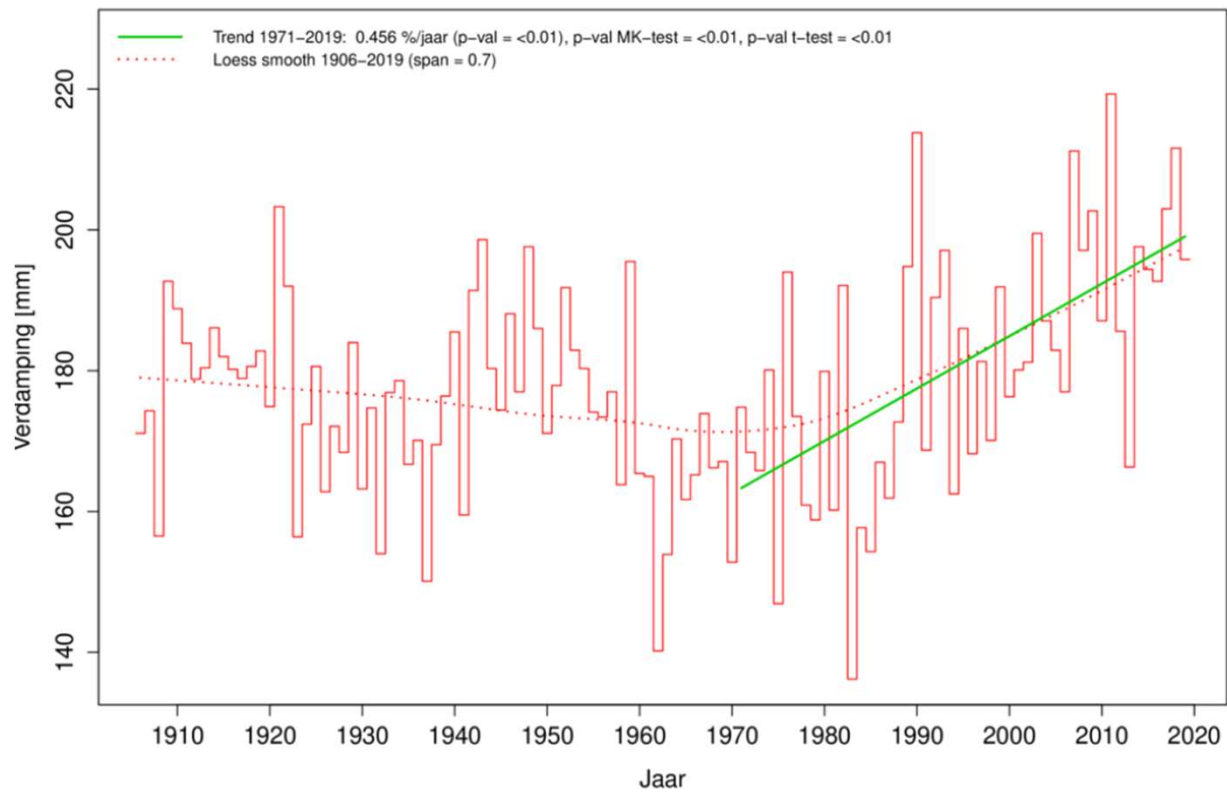
**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

Zeespiegelstijging en verdamping

Potentiele verdamping NL, MAM (som van 1 mrt t/m 31 mei)

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING 2021**

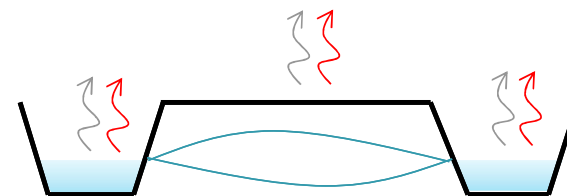
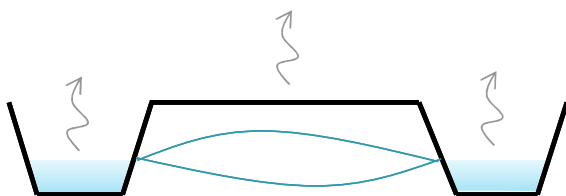

Hogere grondwaterpeilen = meer verdamping

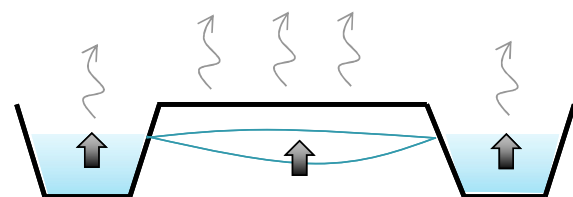
Huidig klimaat

Warmer klimaat

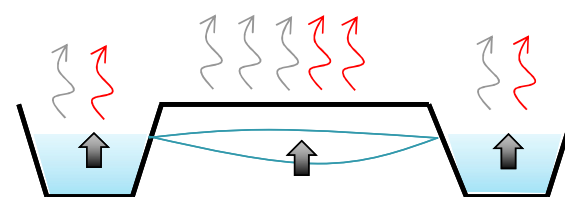
traditioneel

veenweidestrategie

toekomst

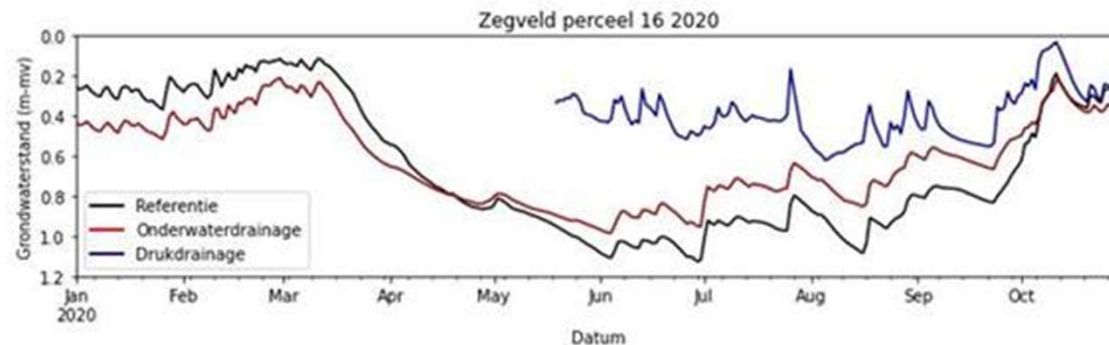

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

Voorbeeld uit metingen Zegveld

- 2020 was relatief droog; grondwaterstanden zakten ver uit
- Juist dan een groot effect van onderwaterdrainage en drukdrainage
- Meer infiltratie vanuit de sloten

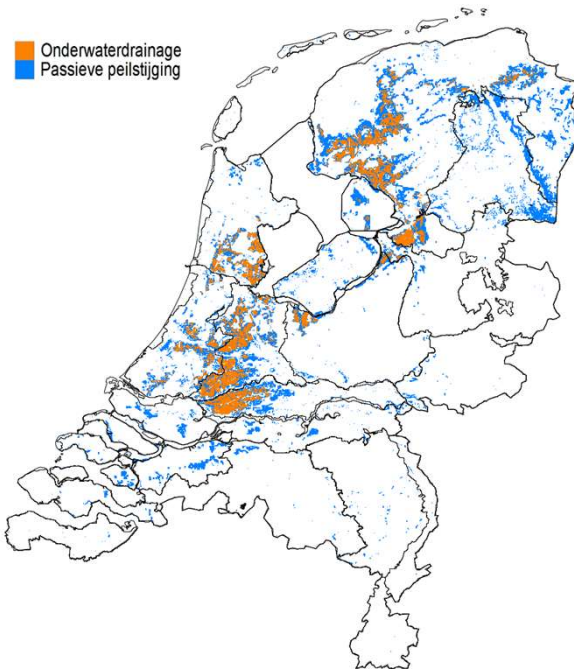

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

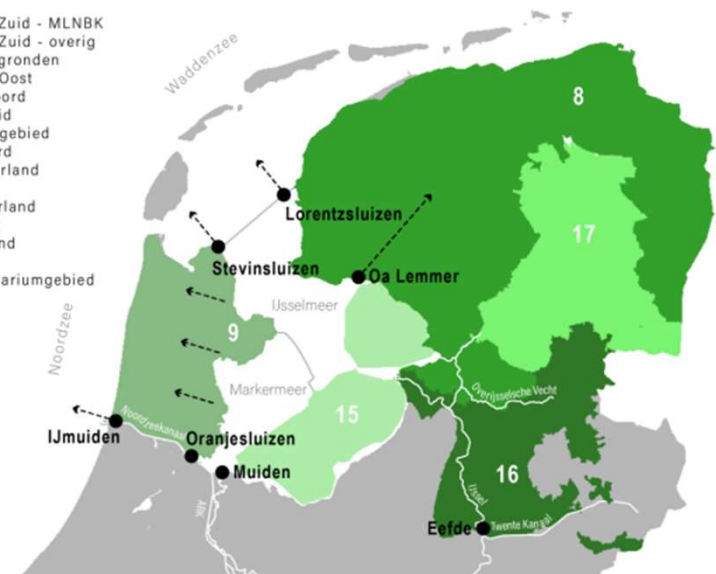
Waternvraag voor peilbeheer neemt toe

- Voorbeeld IJsselmeer
- Toename in droog jaar: 9 - 12%

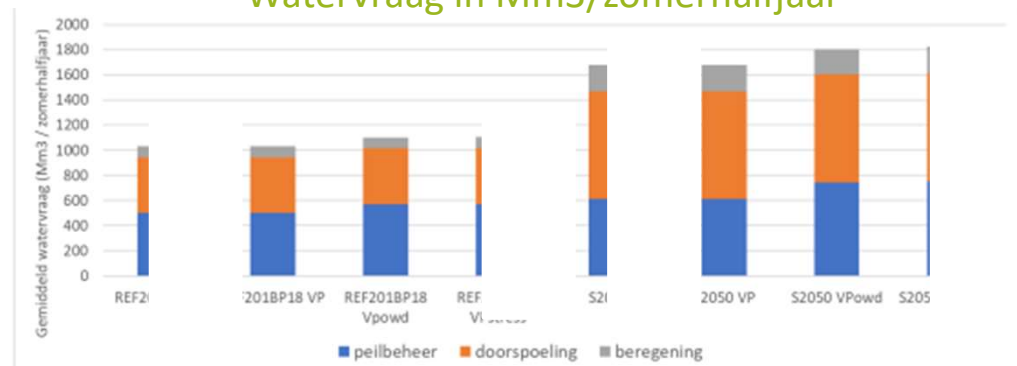

IJsselmeergebied

- 1 Waddeneilanden
- 2 Hoge zandgronden Zuid - MLNBK
- 3 Hoge zandgronden Zuid - overig
- 4 Centrale hoge zandgronden
- 5 Hoge zandgronden Oost
- 6 Rivierengebied - Noord
- 7 Rivierengebied - Zuid
- 8 Fries-Gronings kustgebied
- 9 Noord-Holland Noord
- 10 Midden-West Nederland - extern verzilt
- 11 Midden-West Nederland - niet extern verzilt
- 12 Zuid-West Nederland - met aanvoer
- 13 Zuid Westelijk estuariumgebied - zonder aanvoer
- 14 Zuid-Limburg
- 15 IJsselmeerpolders
- 16 IJssel-Vecht delta
- 17 Drents Plateau

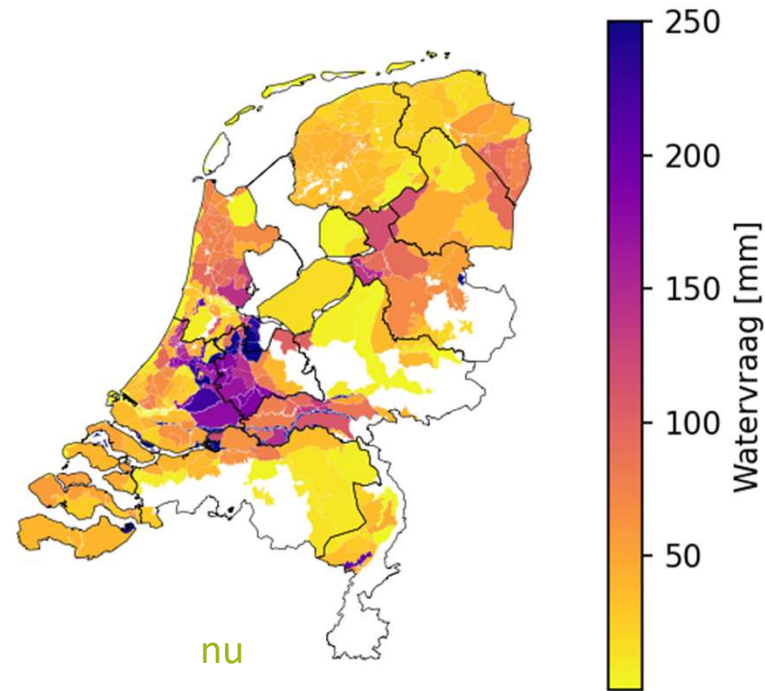

Waternvraag in Mm3/zomerhalfjaar

Figuur 3.6 Gemiddelde waternvraag in miljoen m³/zomerhalfjaar peilbeheer, doorspoeling en berekening voor het voorzieningsgebied IJsselmeer/Markermeer voor de scenario's Ref2017 en Stoom2050 voor de situatie met en zonder Voorkeurspakket (VP), gecombineerd met onderwaterdrainage (VPowd) en gecombineerde stressfactoren (VPstress).

Waternvraag peilbeheer in een droog jaar

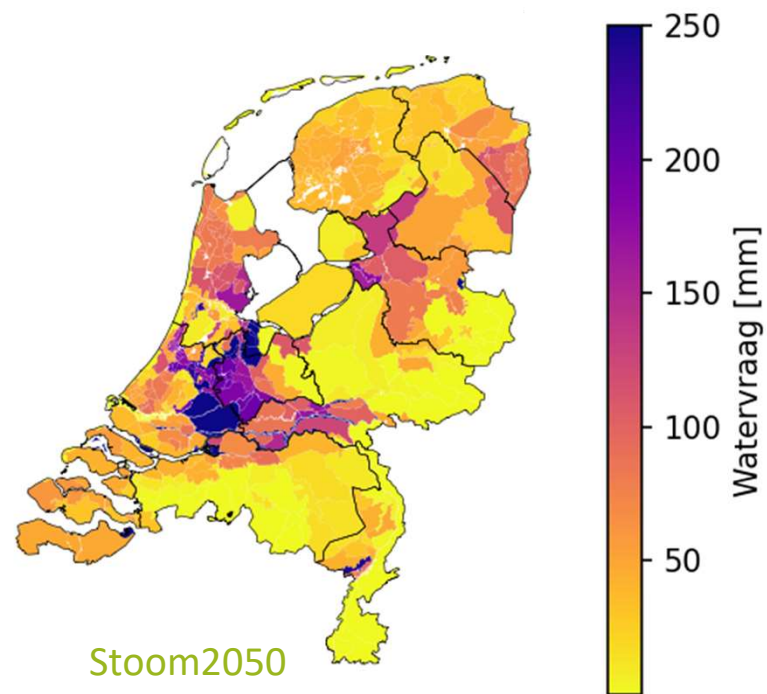

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

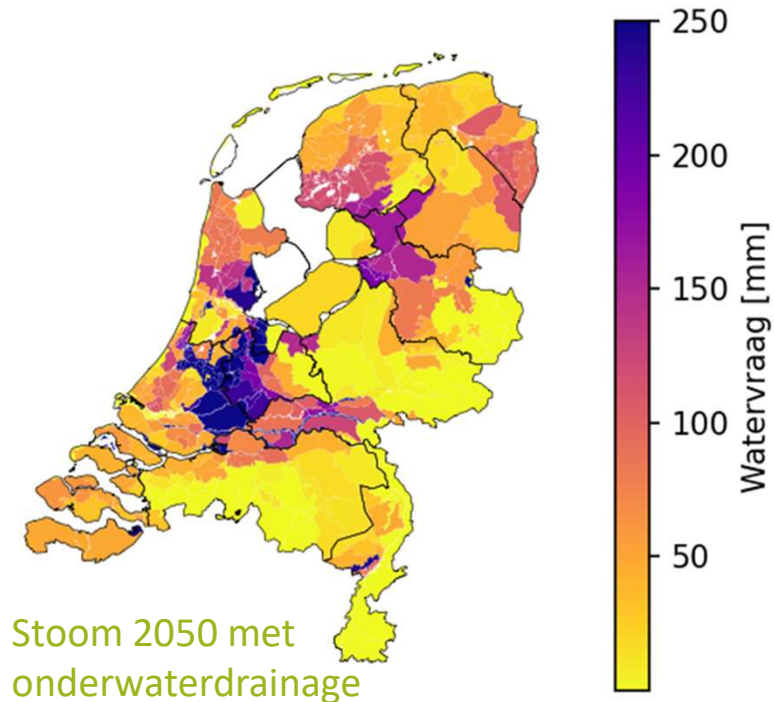
12

Watervraag peilbeheer in een droog jaar

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

Watervraag peilbeheer in een droog jaar

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

14

Meer wateraanvoer nodig vanuit HWS

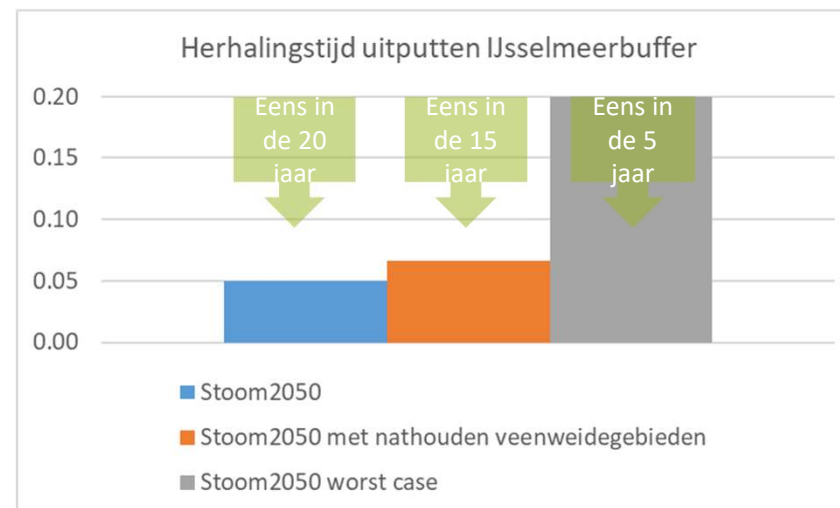
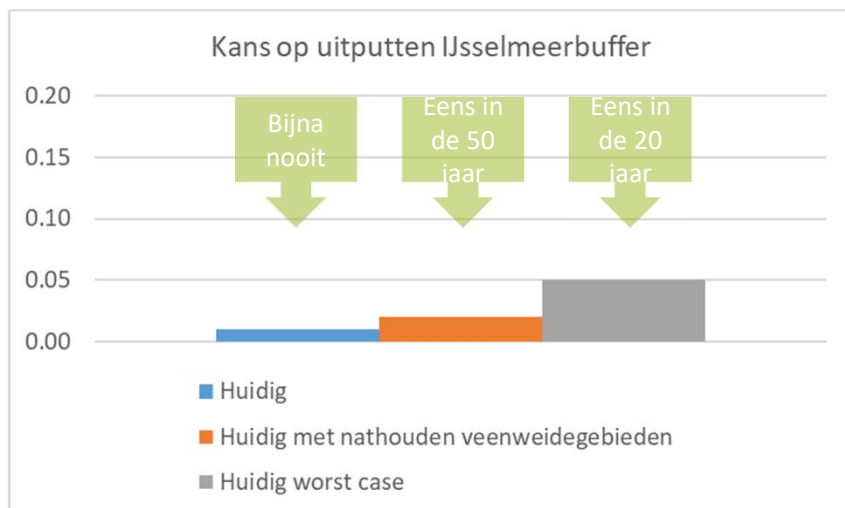
- Watervraag voor peilbeheer neemt toe
- Watervraag voor beregening en doorspoeling neemt ook toe
- Wateraanbod neemt af (vaker en langer lage rivierafvoeren)
  - West-NL: vaker inzet klimaatbestendige wateraanvoer, maar capaciteit beperkt
  - Noord-NL: vaker benutten IJsselmeerbuffer, maar op is op

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

Doorwerking IJsselmeerbuffer

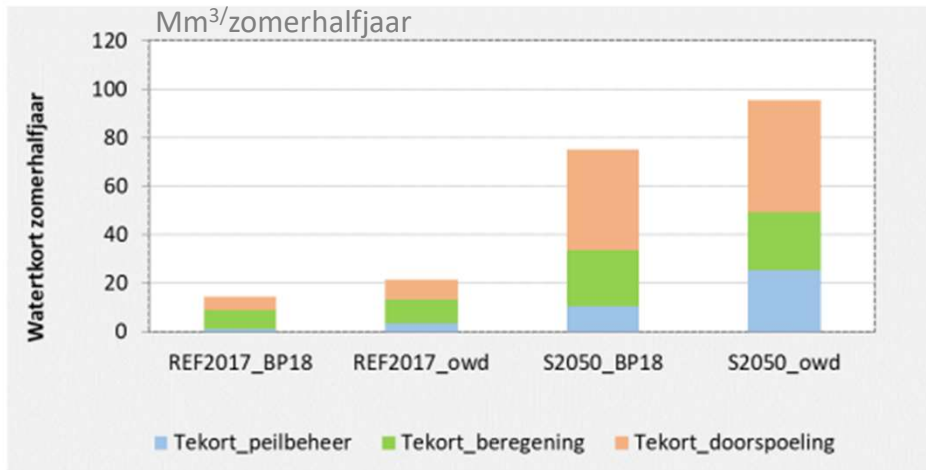

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

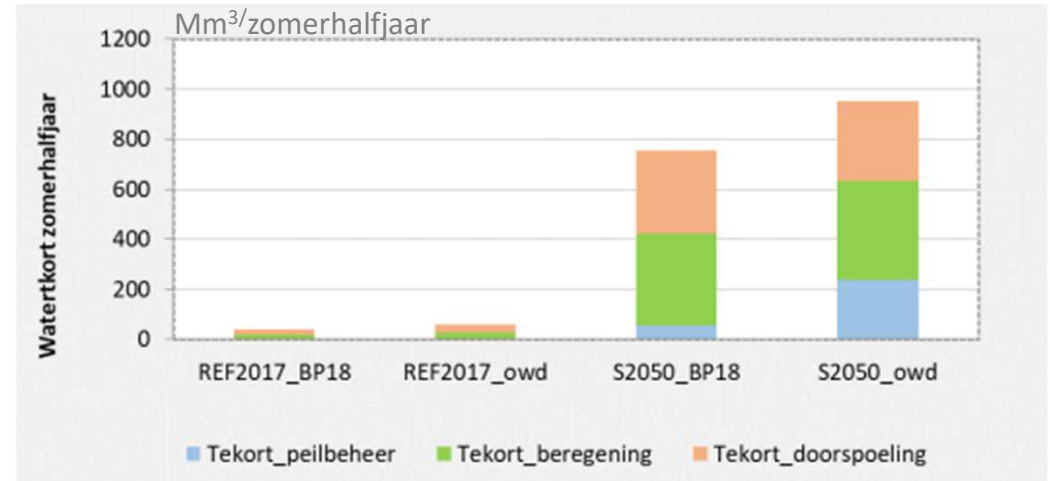
Kans op watertekort neemt toe

West-Nederland (bovenregionale aanvoer)

Figuur 3.8 Watertekort in miljoen m³/zomerhalfjaar regio Midden-West Nederland – extern verzilt in een extreem droog jaar (1976) voor peilbeheer, berekening en doorspoeling voor de scenario's Ref2017 en Stoom2050 met een zonder OWD en passieve peilstijging. De hier weergegeven regio is een onderdeel van

Noord-Nederland (aanvoer vanuit grote meren)

Figuur 3.17 Watertekort in miljoen m³/zomerhalfjaar peilbeheer, berekening en doorspoeling in een extreem droog jaar (1976) voor het voorzieningsgebied IJsselmeer/Markermeer voor de scenario's Ref2017 en Stoom2050 met en zonder onderwaterdrainage en passieve peilstijging.

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

Verder onderzoek

- Combinatie van areaal, inzet technische maatregelen, slootpeil
- Lokale hydrologie

% implementatie van potentieel areaal

ID	Naam	Slootpeil [m tov maaiveld]	Infiltratieweerstand			
			Hoog (huidig)	Middel	Laag	Zeer laag
0	Basis	huidig (varieert)	100%			
1a	Slootpeil -0,40	-0.40	100%			
1b	Slootpeil -0,40 + OWD	-0.40	75%	25%		
1c	Slootpeil -0,40 + OWD + drukdrains	-0.40	50%	25%	25%	
2a	Slootpeil -0,20	-0.20	100%			
2b	Slootpeil -0,20 + greppels klein	-0.20	75%			25%
2c	Slootpeil -0,20 + greppels groot	-0.20	50%			50%

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

Verder onderzoek

- Combinatie van areaal, inzet technische maatregelen, slootpeil
- Lokale hydrologie
- Correcte uitvoering in de praktijk

% implementatie van potentieel areaal

ID	Naam	Slootpeil [m tov maaiveld]	Infiltratieweerstand			
			Hoog (huidig)	Middel	Laag	Zeer laag
0	Basis	huidig (varieert)	100%	100%		
1a	Slootpeil -0,40	-0.40	100%			
1b	Slootpeil -0,40 + OWD	-0.40	75%	25%		
1c	Slootpeil -0,40 + OWD + drukdrains	-0.40	50%	25%	25%	
2a	Slootpeil -0,20	-0.20	100%			
2b	Slootpeil -0,20 + greppels klein	-0.20	75%			25%
2c	Slootpeil -0,20 + greppels groot	-0.20	50%			50%

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

Oplossingsrichtingen

- Vaker tekorten accepteren – afweging tussen watergebruikers en gebieden
- Grotere zoetwatervoorraad aanleggen (regionaal of bovenregionaal)
- Lokale aanpassingen (landgebruik, zuiniger omgaan met water)

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

In gesprek met Tim Pelsma

1. Niet de beschikbaarheid van liters water is het probleem, maar wel liters van de juiste kwaliteit (verzilting) voor kwetsbare natuur.

wateronet

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

De (grond)watervraag van dorpen en steden op slappe bodems in NL

Maarten Kuiper, Aveco de Bondt en NKB

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

Stelling

- Actief grondwater peilbeheer in bebouwd gebied als maatregel tegen droogte en grondwateroverlast: altijd doen!

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

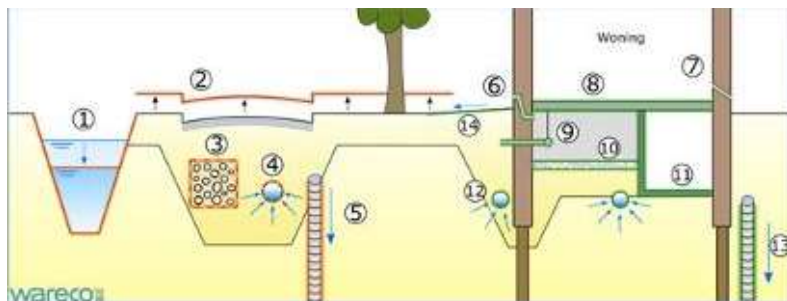
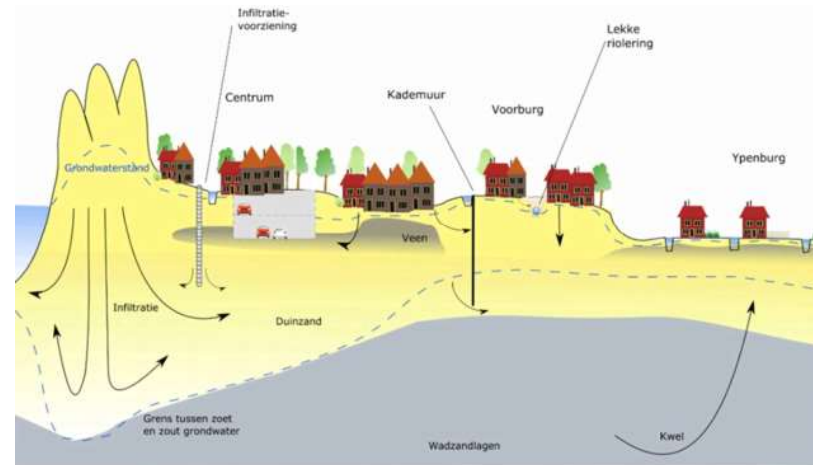
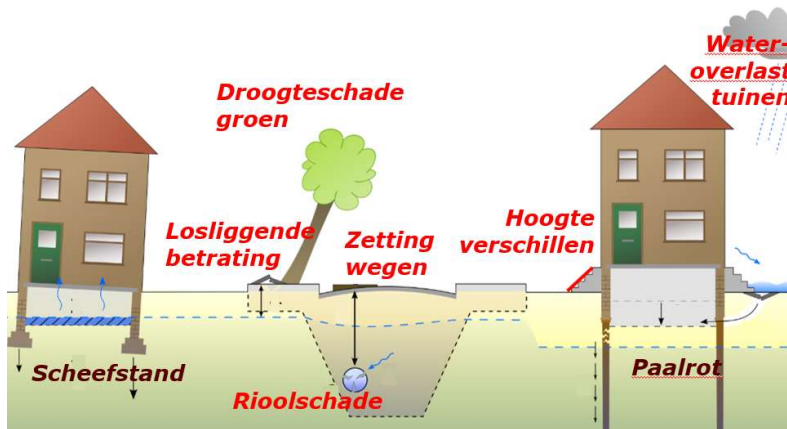
Grondwater in stedelijk gebied: dynamisch!

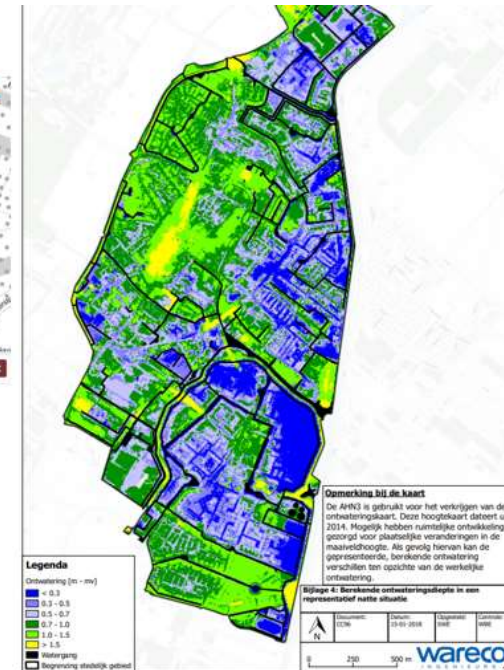
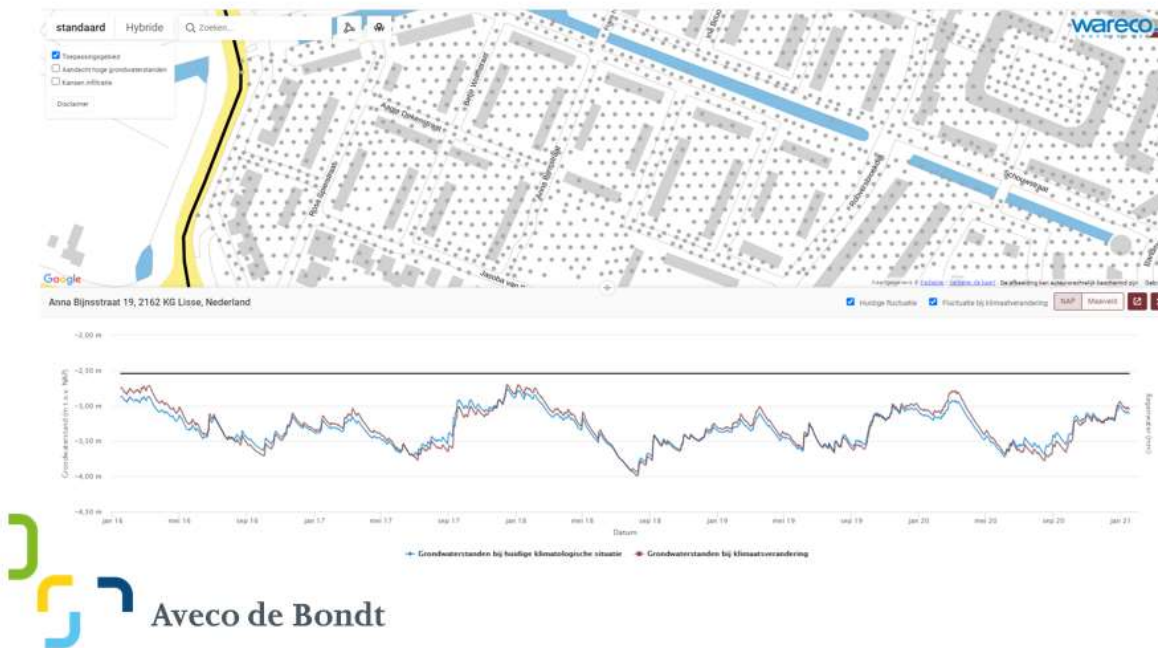
EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

Grondwater in stedelijk gebied: dynamisch!

Grondwater in stedelijk gebied: dynamisch!

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING 2021

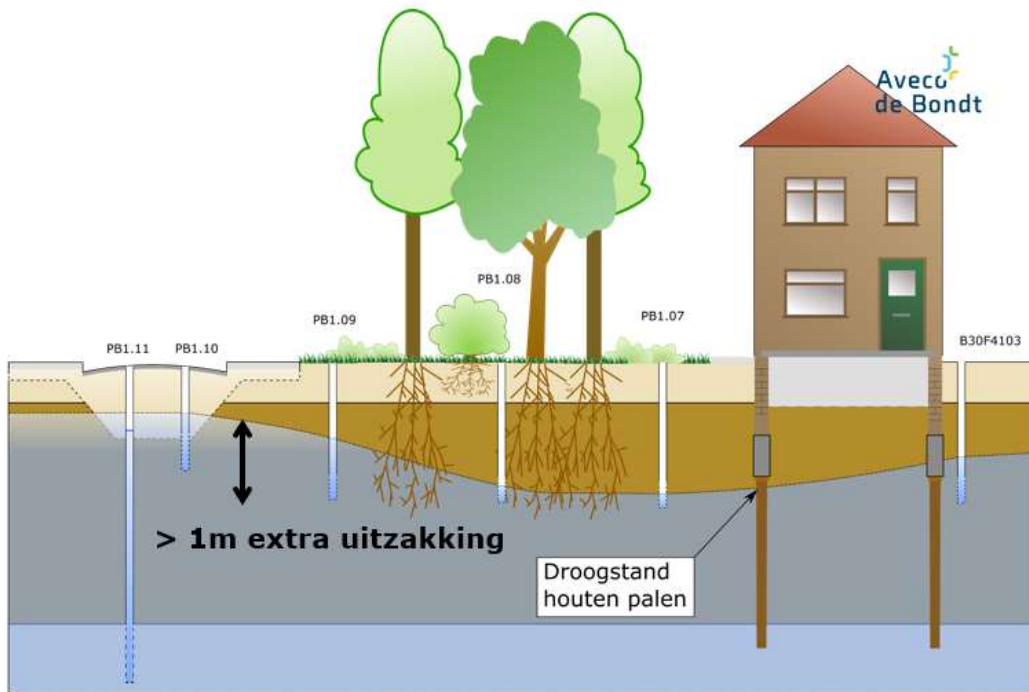

Toename (grond)watervraag

- Droogte, klimaatverandering
- Extra groen
- Bodemdaling
- Funderingen

Voorbeelden: effect groen

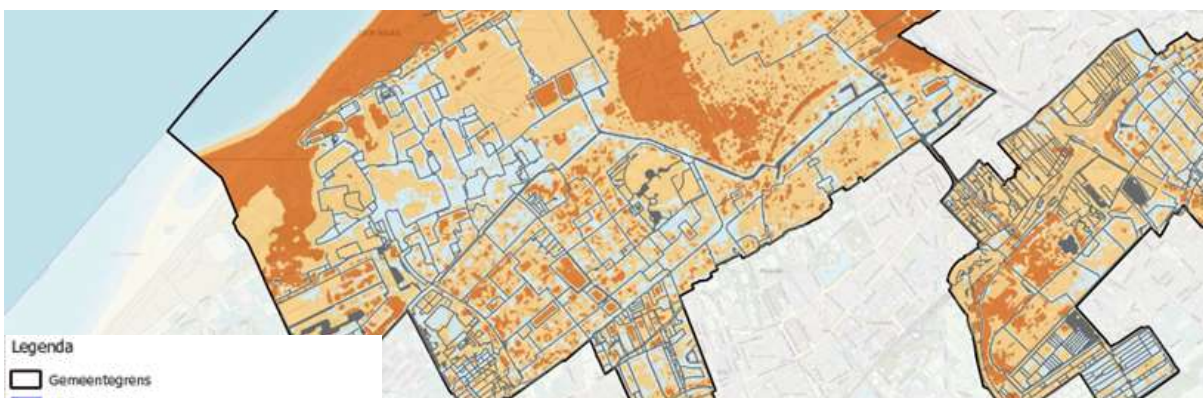

Voorbeelden: effect groen

Voorbeelden: effect droogte

Legenda

- Gemeentegrens
- Watergangen

Laagste grondwaterstand uit grondwatermodel in 2018, vergeleken met RLG in 2015-2017, voor situatie met 2 droge jaren na elkaar (2017 vervangen door 2003)

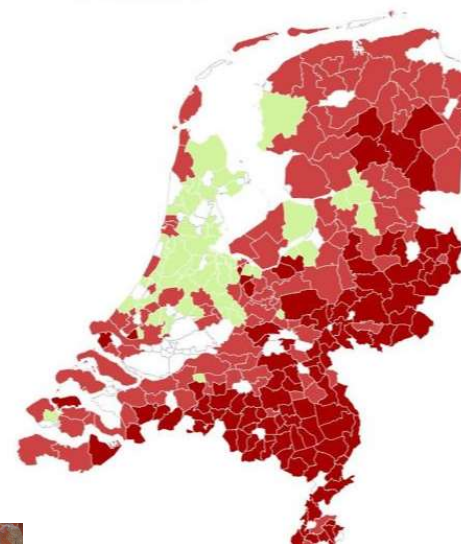
- 2018 meer dan 10 cm natter dan gemiddelde
- 2018 niet of nauwelijks droger dan gemiddelde
- 2018 meer dan 10 cm droger dan gemiddelde
- 2018 meer dan 20 cm droger dan gemiddelde

Paar centimeter daling → ??

Paar voorbeelden in NL:

15 mei 2021

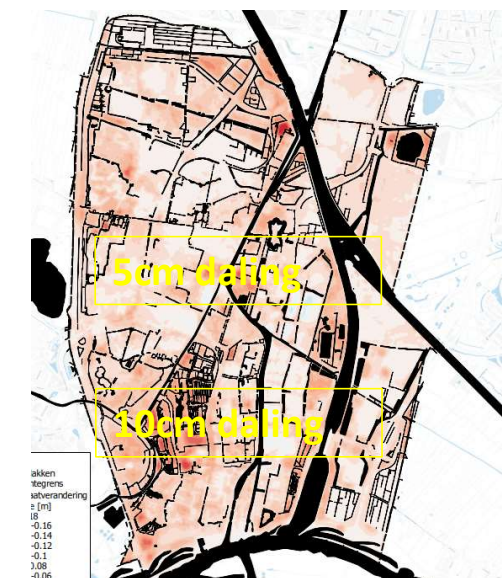
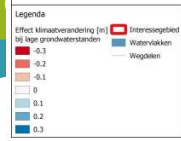
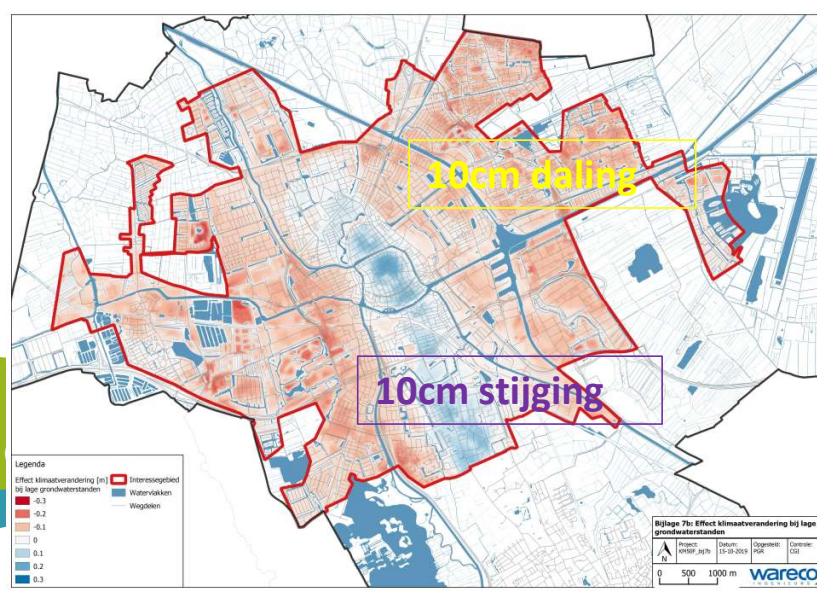
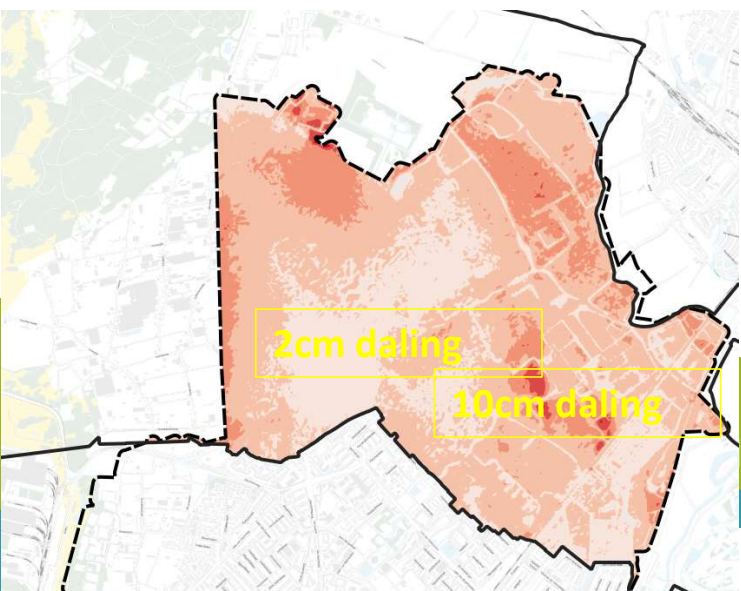
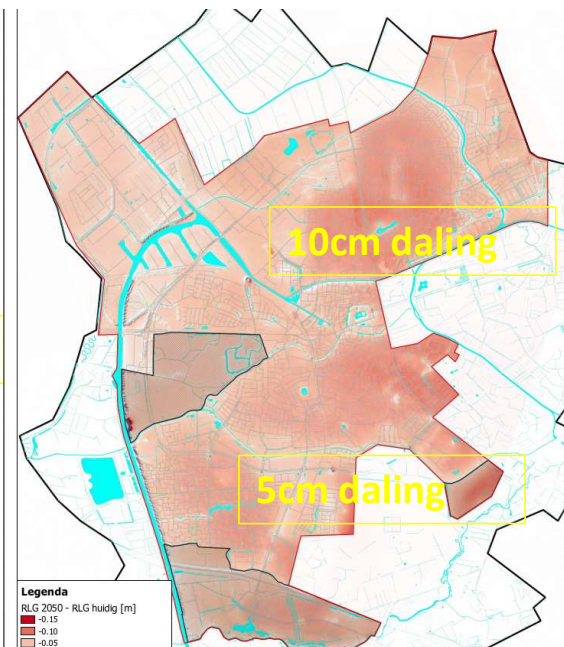
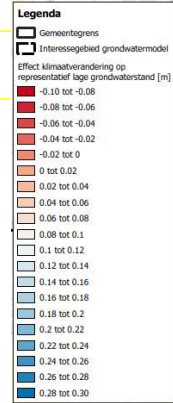
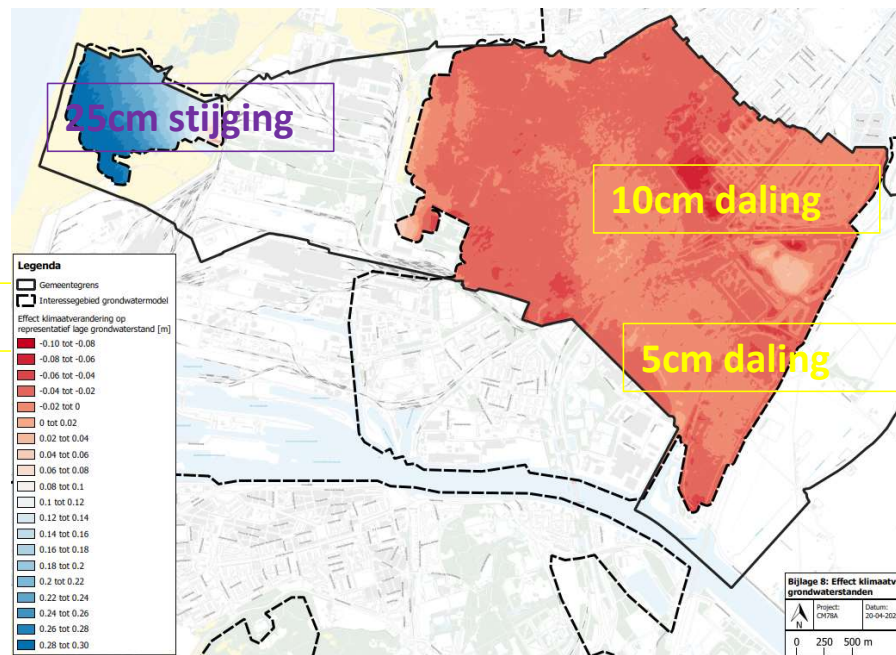
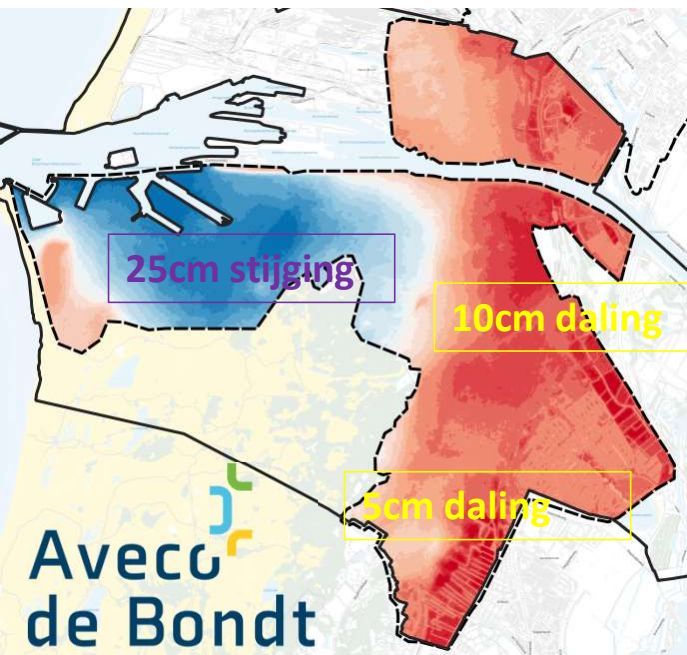

Huidige gemiddelde grondwaterstand t.o.v. zelfde periode 2018

Verskil grondwaterstand afgelopen 2 weken (huidig) en dezelfde periode in 2018

- Meer dan 30 cm hoger dan 2018
- 20 tot 30 cm hoger dan 2018
- 10 tot 20 cm hoger dan 2018
- 0 tot 10 cm hoger dan 2018
- 0 tot 10 cm lager dan 2018
- 10 tot 20 cm lager dan 2018
- 20 tot 30 cm lager dan 2018
- Meer dan 30 cm lager dan 2018
- Geen data

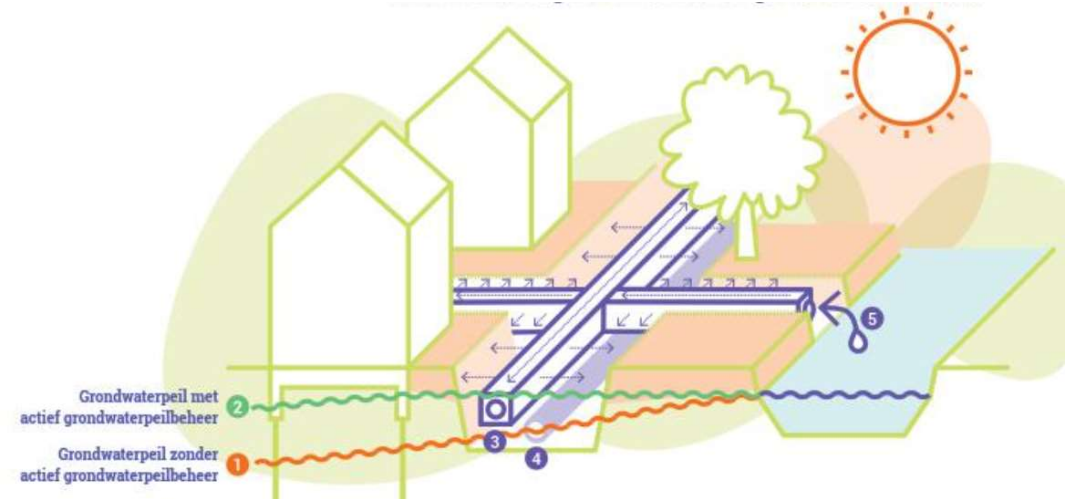
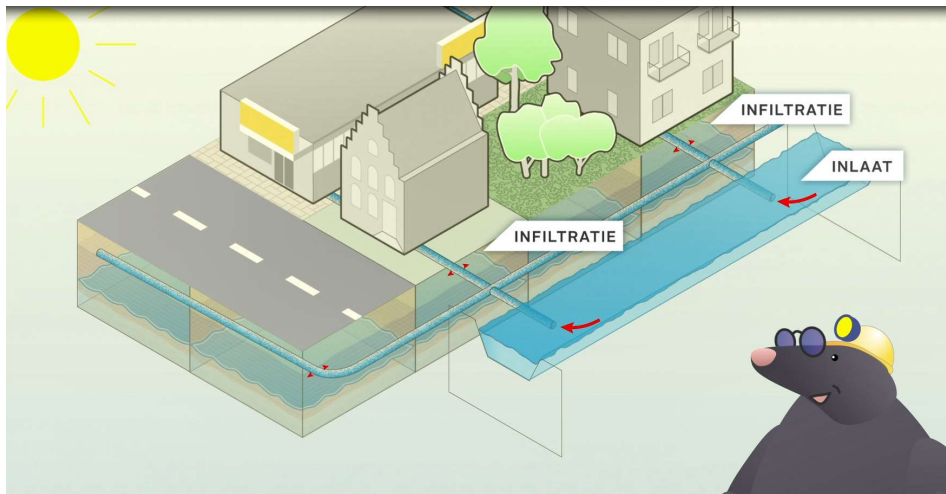

2021

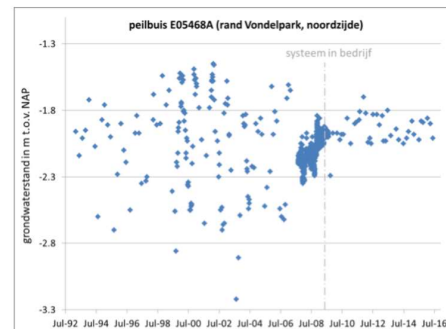

Actief Grondwaterpeilbeheer

<http://www.kennisprogrammabodemdaling.nl/home/actief-grondwaterpeilbeheer-in-bebouwd-gebied/>

Vraagt wel water: hoeveel?

Onderzoek stedelijke watervraag

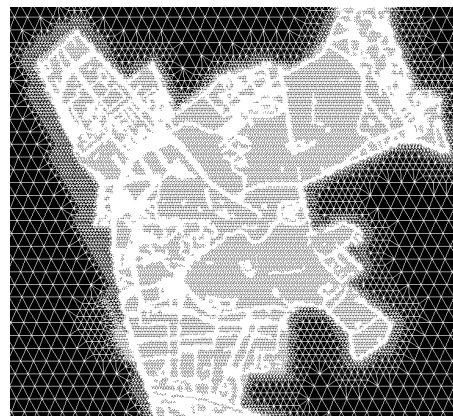
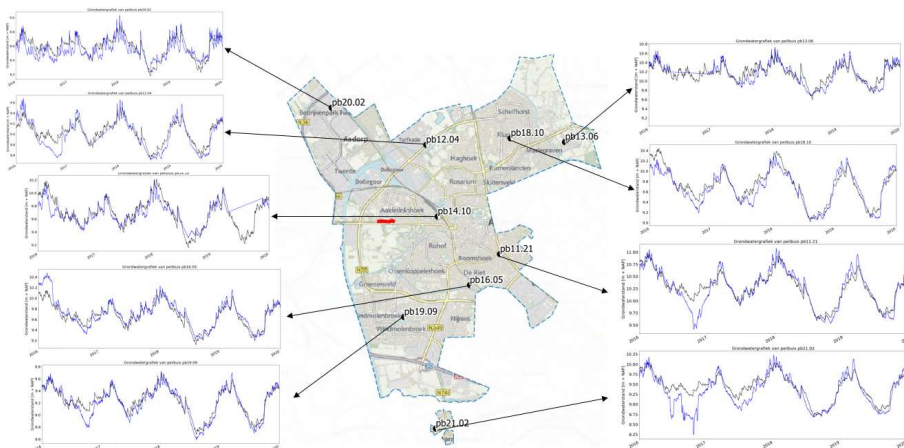
- Actief grondwaterpeilbeheer DPRA 2017: **ca 1 à 1,5 mm/dag**, ca 10 % van wateraanbod opp.water (grofweg!)
- Deelexpeditie AGWP: behoefte aan praktijkgegevens
- Min. I&W studie 2021: toename piekwaarden 2050 **0,2 à 0,3 mm/dag**, naar ca 0,5 à 1,2 mm/dag (grofweg!)
- Waternet onderzoek verdamping bomen. **Tot 190 l/dag** (iep)
- Aankomend: DroBe onderzoek, TKI onderzoeken praktijkcases
- Daarnaast: Veel detailstudies gemeenten: modellen, metingen

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

Praktijkcases watervraag

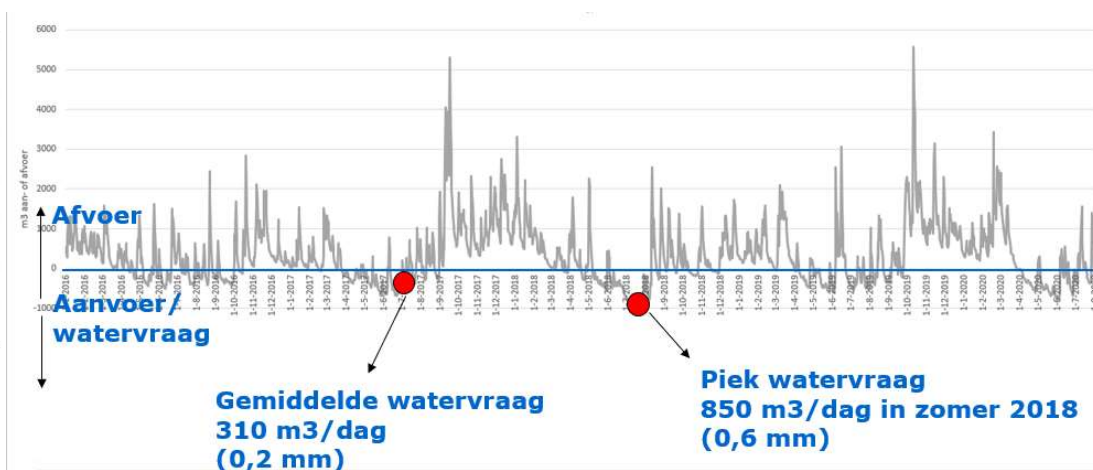
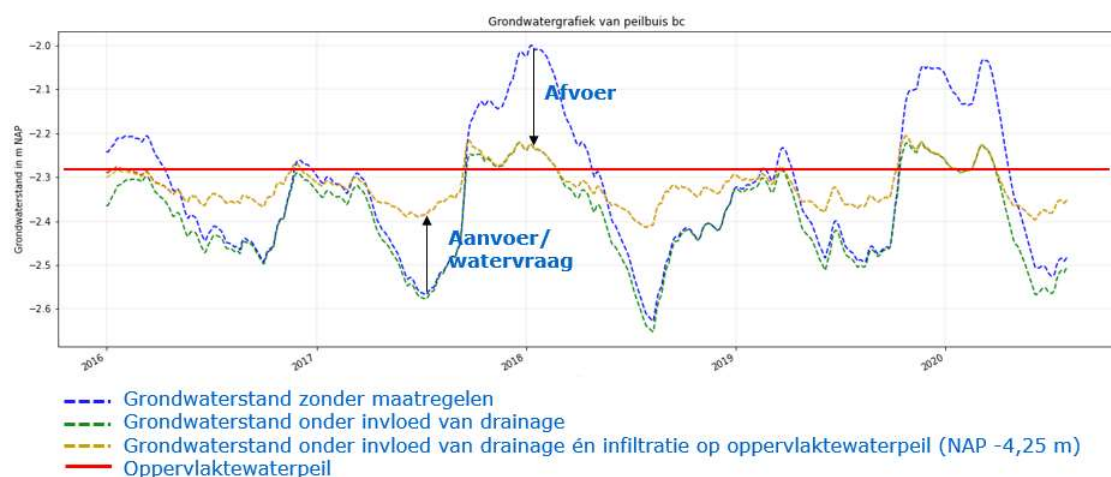
- Weinig meetgegevens, wel tientallen stedelijke modellen
- Gekalibreerd + praktijkervaring detailprojecten
- En duizenden peilbuizen

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

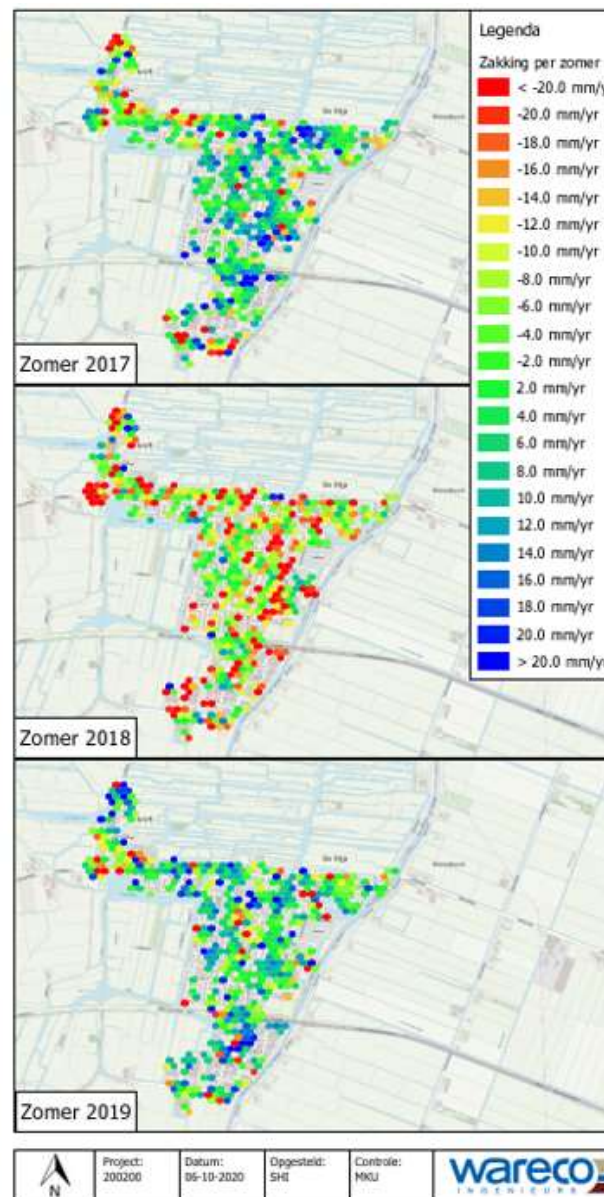
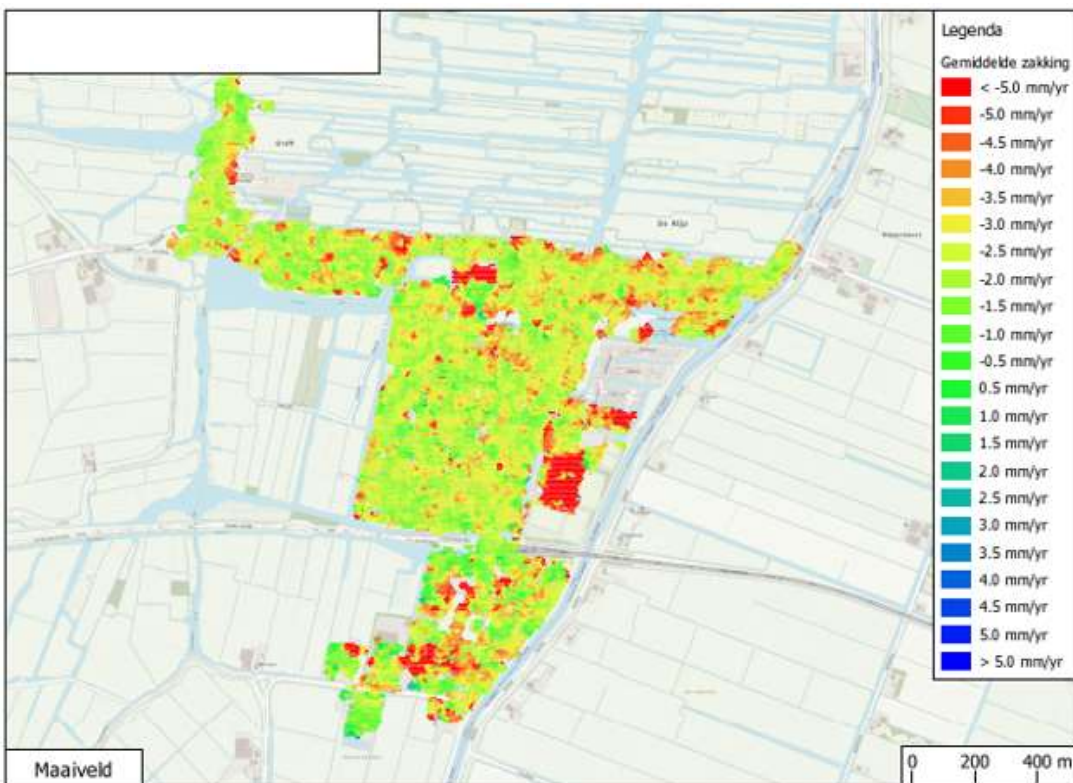
Praktijkcases watervraag

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

Water = nodig!

In heel NL
miljardenschade
te vermijden

Stedelijke (grond)watervraag

- Watervraag neemt $<0,5$ mm/dag toe
- Nog theoretisch. Praktijkonderzoek?
- Opschalen AGWP $\rightarrow$ watervraag?
- Detailstudies gemeenten vertalen naar regionale betekenis waterschappen!
- Handelingskader: Alternatieven? >marge, Urban Waterbuffer, bouwkundig, ander groen, ..., ...

In gesprek met Thuy Do

Gemeente Rotterdam

Bron foto: Rabobank Rotterdam

Stellingen op een rij

1. Waar wordt de zoetwaterbuffer van het IJsselmeer in de zomer vooral voor benut? Peilbeheer, doorspoeling of beregening?
2. De extra watervraag van het veenweidegebied kan regionaal worden opgevangen door slimmer water op te slaan en te verdelen.
3. Niet de beschikbaarheid van liters water is het probleem, maar wel liters van de juiste kwaliteit (verzilting) voor kwetsbare natuur.
4. Actief grondwater peilbeheer in bebouwd gebied als maatregel tegen droogte en grondwateroverlast: altijd doen!

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021

Bedankt voor uw aandacht!

EEN GOED KLIMAAT VOOR
DE AANPAK VAN BODEMDALING

**NATIONAAL
CONGRES
BODEMDALING** 2021